

Ett och annat i anledning af
[J.A.Södergren] "Satser
angående det hvilande ...

Dalman, Wilhelm Fredrik,

53 E c Br. 1865

DALMAN

11/12
18
Pågående
(1865)
1

Ett och annat

i anledning af

"S a t s e r

angående

det hvilande Representations-förslaget".

Af D.

STOCKHOLM.

TRYCKT HOS K. A. LINDSTRÖM, 1865.

✓

1882 Nov 11

1882

1882

1882

1882

1882

1882

1882

1882

Den skrift i detta ämne, som helt nyligen blifvit såsom en särskild broschyr tillgänglig, har redan i början af sistlidet år i spridda uppsatser varit till största delen offentliggjord genom tidningen »Wäktaren«. Men som författaren häraf icke är abonnent af detta blad, har han för sin del icke förr än nu haft kännedom om de ifrågavarande »satserna«, hvilka ej heller, oförklarligt nog, ansetts förtjenta af den politiska pressens uppmärksamhet, utan, så vidt han förnummit, allt hitintills blifvit med tystnadens vältalighet förbigångna.

Vi försmå att forska efter anledningarna till en sådan likgiltighet. Det obestridliga är, att de ifrågavarande »satserna« äro uppställda uti en, från sin författares ståndpunkt, logiskt bindande form; att de vittna om icke vanliga politiska insigter samt i öfrigt om både en viss måtta, värma och talent i framställningen. De skola förden skull säkert blifva ett ganska farligt vapen i händerna på dem, som önska förkastandet af icke allenast det hvilande representationsförslaget, utan äfven, hvad

långt viktigare är, af de *hufvudgrunder*, hvarpå detta förslag hvilat.

Det har därför varit ett slags behof för en betydligt svagare förmåga att söka gen-drifva några af de »satsers», som uti ifråga-varande skrift framhållas.

Den *hufvudsats*, som genomgår hela skrif-ten, är riktad mot den *samfälda rösträtten*. Det förnämsta skälet till farhågen för detta valsätt synes vara, att man derigenom icke kunde vara förvissad att inom folkförsam-lingen finna män med tillräckliga insigter och politisk bildning för att ahandla och bedöma de flera olikartade frågor, som vid en riksdag blifva föremål för öfverläggningar och beslut, af hvilken anledning »Sats-ternas» författare föredrager ett s. k. »*klass-vals*förlags».

Om vi, lika med författaren, kunde öf-vertyga oss om, att intelligensen, bildning-ten, kunskaperna och framför allt morali-teten och den politiska sjelfständigheten blifve säkrare och bättre representerade genom val inom klasser än genom sam-fälda val, så skulle vi obetingadt ingå på hans sats. Härutinnan blifver likväl författaren bevisningen skyldig, så vida han nemligen vill rådfråga historien och erfarenheten. Det är visserligen sannt, att han då bland vissa klasser eller stånd har kunnat finna personer med rätt mycken intelligens och politiskt vetande, förenade med fosterländskt sinne. Men huru har det deremot förhållit sig med en eller an-

nan af de öfriga klasserna och huru mycken intelligens, fördomsfrihet och politisk insigt har han i allmänhet der funnit? Vi betvifla, att författaren härå kan uppleta ett nöjaktigt svar från de länder, som varit lyckliggjorda med en klassvalsrepresentation. Också har resultatet blifvit, antingen att en sådan representation betydte alldeles ingenting, utan endast varit en lek-docka i regeringarnas händer, eller ock att, der regeringen öfvergått i *klassernas* händer, makten blifvit alltför enväldigt utöfvad af *klassernas majoriteter*, likasom under Sveriges s. k. frihetstid. Och vi fråga, om despotismen hos de dåvarande klassernas nästan vid hvarje riksdag vexlande majoritet må vara att föredraga framför de af klasser *icke* beroende majoriteter, som bildas af samfälda val inom länder med ett parlamentariskt styrelsesätt?

Och tror författaren, som synes bära en så helig afsky för vår frihetstid, att de beklagliga förvillelser, som obestriddigen i många hänseenden bränmärka denna tid, varit möjliga, så vida icke representationen varit fördelad och vald i särskilda klasser? Eller var det icke just *derigenom*, som korrptionen och intrigerna kunde sprida sitt förderf och sitt gift, så väl i den ena som i den andra klassen — för att icke nu yttra oss om den visst icke oväsentliga andel, som den tidens hof och regenter, den i grunden usle vällustingen *Fredrik den 1:ste* och den svage *Adolf*

Fredrik med sin intriganta och herrsklystna gemål sanningsenligt måste tillmätas i dessa förvillelser och detta förderf? Derfor synes likväl författaren, likasom så många andra, som hvässa sina pilar mot frihetstiden, vilja helt och hållet blunda. Nekas kan likväl icke, att bland frihetstidens representanter funnos till och med i mer än en klass personer af hög intelligens, politisk bildning och talenter; men huru beskaffad var deremot pluraliteten, som lät leda sig af dessa högre intelligenser?

Det återstår för »satsernas» författare att framdraga något motsatt exempel, som faktiskt bevi-ar, att en klassvals-representation varit för samhället och, vi tillägga, för konungamakten — nemligen den konstitutionella — mer betryggande och för det allmänna mer gagnande än de först på senare tider genom samfälda val bildade representationer! Här hjelpta föga citationer, hvarkén af »*Sismondi*» eller några andra berömde tänkare, ty frågan gäller här, såsom författaren på flera ställen sjelf antager, *icke* en teori, uppgjord på kammaren, utan en lärdom, hemtad från historien och erfarenheten. Männe det icke också är helt naturligt, att i en klassvals-representation skilda partier kunna *snarare* och med större ömsesidig *bitterhet* bilda sig än i en samfäldt vald representation — för att ej tala om det splittringselement, som ovilkorligen finnes nedlagdt uti den förra.

När man således förkastar det hvilande representationsförslaget jemte den hufvudgrund, hvarpå det är baserad, och vill gifva oss en s. k. *klassvals*-representation i stället för vår *stånds*-representation, så frukta vi, att man skulle bota ondt med hälften värre. För vår del skulle vi åtminstone hellre behålla de förra riksständen, så beskaffade som de nu äro organiserade genom lag, än vi skulle vilja utbyta dessa mot en representation, vald i klasser. Erfarenheten har nemligen visat, att i samma mån de nuvarande riksständen upphört att vara eller anse sig vara distinktiva klasser och blifvit mer eller mindre uppspända genom samfälda val, t. ex. vårt borgarstånd, i samma mån har ensidigheten och klass-interesset der fått lemna rum för det allmänna interessen. Man åberopar mot de samfälda valen speciellt *Frankrikes* exempel under dess revolutionstid och de många styrelse-reformer, som detta land under 9 till 10 år ombytte, innan det föll i despotismens armar. Men utom det att ett revolutions-tillstånd alltid måste vara abnormt, d. v. s. ett undantag från regeln, så läser »sats-ernas» författare, som synes vara en lika upplyst som tänkande man, icke vilja bestrida, att en revolution svårligen kunde vara *mera* berättigad än den fransyska i förra seklet, likasom att det föga bidrog till folkpassionernas lugnande, att de personer, hvaraf *Frankrikes* representation då

var sammansatt, ja sjelfva konventet, utgjordes af ett större antal intelligenta, värtaliga och snillrika män än måhända något lands representation hvarken förr eller senare torde kunna uppvisa. Eller tror man, att franska revolutionen kunnat förekommas genom en klassvals-representation, hvartill visserligen ett litet försök gjordes genom bildandet af det 3:dje ståndet, men som, enligt hvad bekant är, totalt misslyckades?

Låtom oss därför komma öfverens om att revolutionerna hafva en helt annan orsak, källa och utgångspunkt än folkrepresentationer, bildade genom samfälda val, och att skyddet för konungamakten, så vida denna håller sig inom sina behöriga gränser, är vida *starkare* genom en af *folket samfäldt* vald representation än genom en sådan klassvis tillkommen, emedan i senare fallet det ganska lätt kan blifva folket som sjelft tager sig talan och rifver ned både klasserna och thronen, eller konungen, som efter Gustaf den 3:djes exempel sjelf tager revolutionen om hand och lyckliggör landet med ett förklädt envælde — d. v. s. en *akt för folkets säkerhet!!*

Om deremot folket får fritt välja sina representanter och regeringen föres på ett klokt, hofsamt och rättrådigt sätt, kan man hålla hundra mot ett att någon fara för revolution aldrig uppkommer, lika litet som det under *sådana* förhållanden, åtminstone i Sverige, är knappt tänkbart att represen-

tationen skulle lemna regeringen redlös eller utöfver lagbundna gränser tillskans sig någon makt, som i *sjelfva verket* læderade »konungamakten». Dertill är svenska folket både allt för konungskt sinnadt och allt för konservatift, d. v. s. sjelfbevarande, äfven om, hvad *vi* visst långt ifrån önska, landet finge ett s. k. bonderegemente.

»Satsernas» författare är i detta hänseende redan tillreds med det »varnande» exemplet från *frihetstiden*; men för det första var riksdagen då *icke* sammansatt genom folkvalda representanter, utan af män, sjelfskrifna eller valda af de *klasser*, som då egentligen funnos i landet eller de fyra riksstånden; för det andra voro förhållandena äfven ur *denna* synpunkt högst väsendtligt skiljaktiga mot de nuvarande. *Adelns* förnämsta och betydelseegande släkter voro både rika och mäktiga, i besittning af större delen af landets jord, samt egde ännu qvar åtskilliga förnärmande privilegier; detta stånd skyndade dessutom att tillegna sig de utmärktaste personligheter landet i öfrigt egde. *Borgareståndet* styrdes, med få undantag, af borgmästare och rådmän; borgerskapet var i allmänhet fattigt, föga företagsamt och snart sagdt utan allt slags bildning. *Bondeståndet* utgjordes af krono- och skatte-bönder, således den af både aristokratien och en samvetslös byråkrati mest tryckta, minst förmögna och, i saknad af folkskolor, mest okunniga del af allmogen. *Presteståndet* var den tiden det

enda som *kunnat* göra adeln ett verksamt motstånd, så vida icke korrupsionen äfven der utöfvat sitt skamliga inflytande. Ett annat förhållande kunde således här icke ega rum än att adeln utgjorde den klass, som skulle behålla öfvervigten i sina händer och vara en focus för partierna. Om således konungamakten förödmjukades, var det egentligen genom sistnämnda klass, hvilken man ju eljest vill anse såsom thronens stöd. Sjelfva den då gällande grundlagen sanktionerade en sådan öfvervigt derigenom, dels att konungen icke egde rätt att fritt välja sina rådgifvare, utan att valet berodde af förslag från ständernas elektorer, af hvilka halfva antalet (24) skulle bestå af adelsmän samt den andra hälften af prester (12) och borgare (12), dels att konungen i det af 16 personer bestående riksrådet icke egde mer än *två* röster samt således lätt kunde öfverröstas af rådet — för att icke omnämna det upplösande stadgandet uti 1723 års riksdagsordning, att *enskilda personer* egde att hos ständerna *besvära sig* i sådana mål »som ej stodo annorstädes att rätta». Allt detta utan något slags kontroll af *tryckfriheten*, detta den sanna frihetens verksammaste palladium!! Vi hemställa till en hvar, om något slags jemförelse kan, i afseende på konungamaktens prerogativer, rimligtvis uppställas mellan en fundamentallag af sådan beskaffenhet *stiftad af klasser* med den grundlag landet f. n. är lyckligt att

ega och hvilken i allt som berör konungamakten, äfven efter antagandet af det hvilande representationsförslaget, skulle komma att utan förändring bibehållas? Vi hemställa likaledes, om så beskaffade *regerande ständer* kunna sättas i något slags kategori med en riksförsamling efter samfälda val, bildad på två kammare, hvilkas majoritet antingen hvar för sig sammanstämmande, eller, i fråga om statsutgifter eller bevillning, genom gemensam omröstning skulle ega att i landets angelägenheter fatta beslut, hvilka sedermera väl i *sistnämde* fall måste blifva ett rättesnöre för regeringens hushållning med statens medel, men i alla öfriga fall bero af konungamaktens slutliga pröfning och afgörande? Vi hemställa slutligen huruvida med en allt mer och mer utbredd folkundervisning och kommunalanda, med svenska folkets skaplynne och med Sveriges, att ej säga Europas, politiska förhållanden i öfrigt den aflägsnaste sannolikhet eller ens möjlighet gifves att i vår tid återföra ett sådant statsskick som frihetstidens? För det första skulle dertill erfordras upphäfvande af tryckfriheten, hvilket ej kunde ske utan *begge* statsmakternas sammanstämmande beslut, något som »Satsernas» författare sjelf visst icke önskar och ej ens förutsätter såsom möjligt. Och om än detta lyckades, så fordrades, äfven om vi skulle anse konungamaktens motstånd vanmäktigt, ett vid *tvenne* riksdagar efter för-

nyade folkval fattadt beslut om en sådan eller likartad radikal omstörtning. Låt oss därför komma öfverens om att den skräckbild, som framställes uti frihetstidens sorgliga gestalt, endast är ett spöke, hvarmed man väl må kunna försöka att skrämma barn, men som icke tänkbart kan utöfva någon verkan på fullvuxet och förståndigt folk.

Om således vi icke kunna medgifva, att hvarken erfarenheten vitsordar eller sannolikheten erbjuder någon garanti därför, att genom klassval ett större mått intelligens eller politisk bildning skulle inrymmas i den blifvande representationen än om denna bildades genom samfälda val, våga vi derjemte det kanske djerfva påståendet, att »Satsernas» författare alltför mycket öfverskattat de *speciella* insigter, snart sagdt i alla möjliga grenar af vetandet, han synes fordra af en folkrepresentant. Med en icke så obetydlig erfarenhet författaren här af, som sjelf vid åtskilliga riksdagar haft tillfälle att på ganska nära håll följa ärenderna och deltagit i deras behandling, anser sig ega, är åtminstone hans omdöme, att de mest vetenskapligt eller lärdast bildade och värtaliga medlemmar af representationen eller genialiska »ideologer» varit bland dem, som i det stora hela gjort minsta gagnet och måhända varit mindre passande för det representativa kallet, än redbara män med klart omdöme, allmän bildning, kännedom af landets och folkets

behof samt praktiskt förstånd, hvilka ofta nog kunnat uträtta mer genom en tyst, temligen obemärkt verksamhet än med lysande tal. Man besinne nemligen, att det vid ganska få tillfällen inom en stat, som har en *konstitutionel* regering, kommer i fråga eller åtminstone *bör* komma i fråga att representationen, oförberedt från regeringens eller af henne tillsatta komitéers sida, uppgör förslag till lagar och författningar af någon större vigt.

För den skull och så länge konungen hos oss enligt grundlagen bibehåller den ekonomiska lagstiftningen och i öfriga delar af lagstiftningen har sitt veto, kunna vi omöjligen inse någon våda för samhället uti ett eller annat af bristande insigt inträffande misstag hos representationen, helst då, enligt det hvilande representationsförslaget, konungens ministrar kunna väljas till riksdagsmän och sålunda blifva i tillfälle att äfven inom representationen *direkte* lemna nödiga upplysningar.

Och för att, i parentes, välja några temligen färska exempel från *utlandet*, angående de garantier för kloka och förståndiga beslut i politiska frågor, som en mera omfattande bildning hos representanterna förmenas innebära, så fråga vi: hvad kunde väl de intelligenta, från så många af Tysklands universiteter och annorstädes hopsamlade professorer och män med vidsträckt insigter, som 1848 styrde det bekanta s. k. *Frankfurter-parlamentet* uträtta

för ordnandet af Tysklands angelägenheter eller närmande till det föresatta målet af det »stora fäderneslandets» enhet? Hvad har det väl hulptit det arma *Danmark*, att det både vid riksdagen och inom ministèren kan sägas hafva, ända sedan det för 17 år sedan erhöill sin konstitution och intills nu på senare tider, varit snart sagdt regeradt af utmärkte vetenskapsmän och lysande talare, t. ex. f. d. professorerna *Hall, Monrad, Clausen, Madvig* m. fl., publicisterna *Orla Lehmann, Ploug, Bille* etc.? Eller är det icke just *dessa »upplysta»* och tvifvelsutän i öfrigt framstående mäns kortsynta och ensidiga politik, som tillskyndat *Danmark* de sorgliga förluster, hvarunder det nu suckar, och af hvilken politik frukterna nu visa sig äfven i en olycksalig *inre* splitt-ring? Och männe rättvisligen det med bildning och kunskaper i så högst betydligt mindre grad utrustade s. k. bondevännernas parti bör mer än i *andra* rummet tillräknas skulden för hvad som sålunda inträffat?

Det vore i öfrigt rätt interessant att af »Satsernas» författare få upplysning om hvilka riksförderfliga beslut, som, åtminstone på de senare 50 åren, blifvit vid svenska riksdagarne fattade inom de stånd, som han förmenar vara i saknad af den »politiska bildning» och de särskilda kunskaper han anser representantkallet kräfvä. Visserligen kan man i detta hänseende citera ett och annat förhastadt be-

slut inom bondeståndet, som väl i främsta rummet åsyftas med de i statsvärf okunnige. Men om man närmare undersöker förhållandet härmed, skall det med högst sällsynta undantag leda till den upptäckt, att bondeståndet för dylika beslut varit lifligt understödt af personer inom de öfriga stånden, hvilka icke kunna bestridas hafva varit i besittning af både intelligens och politisk bildning. Exempel äro förhatliga och här öfverflödiga, emedan känd sak är så god som vittnad.

Uti vårt brödrarrike Norge har man nu i ett halft århundrade haft en representation, bygd på samfälda val, och der bondeståndet utgjort pluraliteten. Vi rekommendera visserligen icke organisationen i öfrigt af norska stortinget och dess enkammersystem, hvilket vi tvärtom till dess princip ogilla och anse lätt kunna leda till förderfliga följder. Följaktligen skulle vi icke tveka att afslå ett representationsförslag af sådan beskaffenhet. Men ingalunda hafva vi kommit till den erfarenhet, hvarken att under denna långa tidrymd *konungamakten* i Norge blifvit på något betänkligt sätt förnärmat, än mindre att man der i landet önskar att utbyta den monarkiska styrelseformen mot den republikanska, ej heller att de lagar och författningar af ganska genomgripande och mångsidig art, hvilka blifvit af norska stortinget föreslagna och af konungen sanktionerade, hafva visat sig för landet skadliga

eller hinderliga för framåtskridandet, utan tvärtom; likasom, Sverige till föga heder, det icke torde kunna bestridas, att de från norska storthinget emanerade lagförslag rätt ofta varit i uppställning och redaktion både enklare och klarare, än rätt många af de från vår svenska regering eller våra svenska ständer afgifna förslag till sådana lagar och författningar. Männe icke detta ändå bevisar, att ehuru pluraliteten inom storthinget, att döma af anspråken hos »Satsernas» författare, sakvar nödig »politisk bildning», den likväl icke försmått att både taga och följa råd af den intelligenta och insigtsfulla minoriteten!

För vår del förstå vi icke hvarför förhållandet just skulle blifva motsatt hos en inom *Sverige* bildad representation, grundad på samfälda val.

Vår mening kan naturligtvis här icke vara den absurda att önska från representationen utestänga den högre intelligensen, den djupare bildningen, de lysande talenterna eller äfven de teoretiska kunskaperna. Tvärtom anse vi inrymmandet i en representatif församling af män med dessa egenskaper vara för landet både hedrande och nyttigt. Vi frukta endast för att åt idealister och teorister öfverlemna majoriteten eller det öfvervägande och afgörande inflytandet uti frågor, hvilka till största delen äro af praktisk beskaffenhet, och der erfarenheten med det sunda vettet

(le gros bon sens) oftast äro de vägvisare, som minst leda in på villospår.

En annan farhåga hos »Satsernas» författare är den, att genom samfälda val den *periodiska pressen* skulle komma att utpeka representanterna och bestämma valen, i hvilket hänseende han är rädd för den metod, på hvilken »politiska rykten» äfven här i landet tillverkas. Men sådan den periodiska pressen åtminstone för närvarande finnes hos oss anedd och organiserad, tveka vi, såsom vi tro på goda grunder, att tillmäta denna press något särdeles stort eller öfvervägande inflytande å riksdagsmannavalen.

Det må visserligen kunna lyckas en eller annan storskräflande tidning att tillverka falska politiska rykten, lika som andra falska rykten, men de förra såsom de senare blifva lyckligtvis snart vederlagda, och om, på grund af ett sådant falskt rykte, en eller annan skulle väljas till representant, så blir han, efter vår tanke, desto mer oskadlig; åtminstone kommer, med ingen sannolikhet, pluraliteten att »bestämmas» af dessa rykten. Den *allmänna* måttstocken blir väl ändå det allmänna förtroendet, hvilket visserligen icke utesluter möjligheten af misstag, men som dock är och förblir den enda giltiga grunden för val till detta viktiga kall, der valmännen tvifvelsutan skola inse att det vida mer är fråga om att träffa personer med en fast *karakter* och ett godt omdöme än

politiske profryttare, popularitetsjägare och stortalare. Dessutom gäller ju *enahanda* farhåga vid klassvalen. Ty har pressen ett absolut inflytande i det ena fallet, så vet den nog att skaffa sig ett sådant i det andra. Men i samma mån pressen förfaller och urartar till öfverdrifter, käbbel, personligheter och skandal förlorar den tvifvelsutän med rätta allt mer och mer sitt *politiska* inflytande och kan väl lyckas göra förargelse, ja till och med tillstålla oroligheter på gatorna, men förmår visst icke att »blindt» bilda opinioner, så vida dessa icke tillika äro ett uttryck af det verkliga folkmedvetandet, hvilket lyckligtvis hos det *svenska* folket oftast är ganska sundt och framför allt *betänksamt* innan det öfvergår till öfvertygelse och handling, i *synnerhet* när det gäller *förändringar* i det gamla och bestående. Visserligen kan det låta sig temligen lätt göra att genom pressens och dess utskickades bearbetningar få ihop personer att underteckna petitioner, ja till och med någon gång adresser, hvilkas innehåll de knappt känna; men man må icke inbilla sig att förhållandet blir det samma, då fråga uppstår att efter lugn pröfning fatta beslut, hvilket medför ett resultat, så vida man icke för ögonblicket öfverrumplas, hvilket, enligt de uti det nya representationsförslaget föreskrifna former, säkrare förebygges än genom vår nu gällande grundlag.

En ytterligare farhåga hos »Satsernas»

författare är att den *demokrati*, som, enligt hans förmenande, skulle genom antagande af det hvilande förslaget komma att öfversvämma Sverige snart sagdt i samma dimensioner som Norra Amerika, skulle sluta med att, enligt en i Aftonbladet för 21 år sedan förekommande och af författaren citerad fras (n:r 65 för den 18 mars 1844), »återkalleligen leda till *republikansk* statsform.«

Vi måste bekänna att denna föreställning synes vittna om en förskräckelse, den vi knappt trodde möjlig hos en upplyst och »politiskt tänkande« medborgare i Sverige.

Ty om man tager förskräckelse till sig af *demokratiens* befarade öfversvämming här i landet, så känner man bra litet svenska folklynnnet. Hela svenska historien visar, att de demokratiska rörelserna här i landet alltid härledt sig från det tränande behovet att afskudda antingen utländskt ok eller aristokratiens förtryck. För närvarande hafva vi, Gudi lof, och, som vi hoppas, ej heller för framtiden att befara hvarken det ena eller det andra, ty båda dessa ok äro ju redan afskuddade. Deremot veta vi intet exempel derpå, att *demokratien* här i landet riktats *mot konungamakten*. Tvärtom har den vid mer än ett tillfälle mähända med allt för mycket förtroende kastat sig i konungamaktens armar, hvarpå vi verkligen ega så »varnande» exempel, att vi desto mindre böra befara

deras efterföljd som orsakerna till ett sådant öfverlemnande numera icke förefinnas, allra minst om de grundsatser, hvarpå det hvilande förslaget stödjer sig, blifva de för framtiden gällande. Och vidkommande *republikens* införande här i landet genom *demokratiens åtgärd*, synes blotta tanken härpå vara icke blott en glömska af Sveriges hela historia, utan äfven ett förbiseende af alla *nu existerande förhållanden*, hvilka naturligtvis äro *de* som måste tjena till rättensnöre för de reformer, som nu föreslås och *för tiden* anses nyttiga och äro *möjliga* att bringa till verkställighet.

Att deremot, såsom »Satsernas» författare tyckes fordra, vid förslagen till reformer, af regeringen begära ett förutseende, som sträcker sig sekler utöfver den närvarande tiden, förutsätter en mer än mensklig spådomskonst. Eller måhända en sådan siarblick in i en aflägsen framtid kunnat vara beskärd den minoritet i 1848 års konstitutionsutskott, som afgaf det af författaren förordade förslaget att för val af representanter indela folket i fem klasser i stället för fyra, och derigenom söka hämma den »demokratiska» strömmen, trotsa dess påtryckning och för everldelig tid omgärda »konungamakten» med en oöfvervinnelig sköldborg? Vi bekänna oss i detta hänseende hysa de mest grundade tvifvelsmål; och ehuru väl vi icke anse *någon* institution här i verlden vara oförgänglig, våga vi likväl påstå, att en klassvals representation i *vår*

tid hörer till det snarast förgängliga af reformer i denna riktning, hvarför den i intet fall skulle kunna betraktas annorlunda än som en öfvergång till de samfälda valen.

Ett annat efter vårt förmenande högst viktigt nytt stadgande i det hvilande representationsförslaget eller det om riksdags sammanträdande *hvert år* har äfven väckt »Satsernas» författares förskräckelse och hos honom föranledt en liflig och vidt sväfvande opposition.

De politiska *fördelarne* af representationens *årliga* sammanträden och såsom följd *deraf* *representanternes val för längre tid än en riksdag* äro erkända och vitsordade inom alla konstitutionella länder med undantag för Sverige och Norge. Så vida man hyllar grundsatsen af en representatif och konstitutionel styrelse — hvilket vi väl måste antaga vara äfven »Satsernas» författares mening — måste det också vara klart att representationens årliga sammanträden innebära en verksam politisk kraft och att desamma, i förening med val af representanter för flera riksdagar, i samma mån förbereda möjligheten af en önskvärd, *jemn* vaxelverkan imellan folket och dess regering, samt åstadkomma en viss kontinuitet och ett system i styrelsegrundsatserna, hvaraf saknaden alltid måste vara för samhället förderflig. Då riksdag såsom nu återkommer endast *hvert tredje år*, måste regeringen af en mängd angelägenheter, som

bero af representationens behandling, uppgöras för mellantiderna och i sin *helhet* pröfvas vid *hvarje* riksdag. Sålunda utfärdas f. n. efter hvarje riksdag, utom upp rättandet af den nya statsregleringen, äfven ny bevillningsstadga, ny tulltaxa, nya förordningar angående stämpelpappersafgiften, angående brännvins tillverkning och dess försäljning o. s. v. Om åter representationen årligen sammanträder, skulle utan tvivel berörda åtgöranden inskränkas till förekommande frågor om *partiella* förändringar och den allra *största* delen af det nu öfverhopande arbetet i ofvanberörda ärenden således kunna undvikas. Deremot skulle de förändringar, som visade sig verkligen behöfliga, vare sig i lagstiftning, eller i ordnandet af ekonomiska och sociala angelägenheter, vida hastigare kunna åstadkommas än om arbetet efter åtskilliga år måste af ofta nya personer med förändrade åsikter ånyo *påbörjas*. Då framställningar göras till regeringen i ämnen, som från representationens sida påkalla förnyade beslut eller åtgärder, eller då konungens propositioner från representationens sida föranleda begäran om ytterligare utredning eller förslag i annan syftning, behöfde icke dessa alltid komma att behandlas af en genom nytt val ombytt pluralitet, utan kunde i de flesta fall endast ajourneras till slutlig behandling af *samma* personer vid den på följande år sammankommande riksdagen. Besinnar man derjemte, huru de

ärenden, som af regeringen skola göras till föremål för representationens pröfning, under en mellantid af flera år, hopa sig, huru regeringen då för hvarje riksdag måste uppgöra förslag till stat under en tiderymd af flera år samt förutse och beräkna utgifter och inkomster för denna långa tid, framställa propositioner i mängd i hvarjehanda ämnen, huru motionsflödet från de enskilde riksdagsmännen måste blifva ojemförligt större vid hvarje ombyte af representanter o. s. v. inses lätteligen, huru mycket jemnare arbetet skulle fördelas och mera lugnt och oafbrutet fortgå, i händelse riksdag sammanträdde hvart år. Erfarenheten har också nogsamnt visat svårigheten för representanterne att under den tidrymd af ett, ja någon gång mer än halft annat år, som våra riksdagar nu upptaga, vara skilda från hus och hem samt skötande af enskilda angelägenheter. Men att under några af vintermånaderna hvarje år uppehålla sig i hufvudstaden torde för de flesta icke vara någon särdeles uppoffring. Sjelfva riksdagsmannakallet vunne derigenom ett högre värde och mången, som hitintills undandragit sig detsamma, skulle då säkert täfla om detta högsta medborgerliga förtröende.

De invändningar, som »Satsernas» författare häremot uppställer, synas oss vara alltför mycket beroende af *inbillade* farhågor och grunda sig på missförstånd af de ärliga riksdagarnes betydelse.

Uti främsta rummet hyser »Satsernas» författare den farhåga, att de årliga riksdagarne skola leda till en »förderlig vana att tidt och ofta utan tillräckligt utrymme för erfarenhetens säkra undervisning rubba och omgöra hvad som alltid bör hafva stadga, system och konsekvens». Landet skulle derigenom alltför mycket äfventyra »utfärdandet af omogna, illa uttänkta och illa skrifna lagar».

»Satsernas» förf. har här förbisett, eller hvad vi gerna vilja hålla otroligt, med *af-sigt* för sina läsare underlåtit uppmärksamma att med förslaget om årliga riksdagar öskiljaktigt sammanbindes förslaget om riksdagsmännens val för en tid, omfattande *tre* riksdagar i den ena och *nio* riksdagar i den andra kammaren, hvarvid således *samma* personer skulle komma att behandla ärendena och fatta besluten. Detta synes väl vara ett temligen tillförlitligt korrektiv emot »begäret att tidt och ofta rubba och omgöra». Ty någon *rimlig* anledning finnes väl icke till det antagande att samma majoritet skulle önska och företaga sig att vid en efterföljande riksdag »reformera de reformer», som den vid riksdagen åtta månader förut vidtagit och beslutit. De förespeglade »omregleringarne af statsförvaltningen, militärväsendet, ecklesiastik-inrättningarna» o. s. v., hvilka dessutom skulle erfordra begge kamrarnes samtycke hvar för sig, kunna således vida mindre sannolikt inträffa vid de årliga korta riksdagarna,

som vara endast fyra månader, än vid de års-
länga med längre mellanrum men med nya val
och ombytt personal. Också voro de odrägligt
långvariga riksdagarne under frihetstiden och de
vid hvarje riksdag förnyade valen till folkombud
säkerligen en af de mest bidragande orsakerna till
valintrigerna, den skamliga korrupsionen och de
vexlande parti-majoriteterna. Uti andra länder
är det fördenskull just radikalerna och demokraterna,
hvilka ifrå för ofta förnyade val till ledamöter i
parlamentet, hvaremot de konservativa anse
representanternas val för flera sessioner såsom
betyggande för stabiliteten i besluten samt till
förekommande af »omogna, illa uttänkta och illa
»skrifna lagar». Det är således en besynnerlig
logik af »Satsernas» förf., som eljest tyckes
vara en fullkomligt ren och äkta konservativ,
att han från enahanda premisser tyckes vilja
draga fullkomligt motsatta slutföljder.

Hvad som likväl synnerligast i oroliga
drömmar och olika gestalter tyckes föresväfva
»Satsernas» förf. är, att genom årliga
riksdagar »konungamakten skulle nedtvingas
till ett blindt verktyg för regerande
riksdagsmajoritetens *skiftande* vilja».

Vi hafva i det föregående visat att årliga
riksdagar, med val i den ena kammaren för
tre sådana och i den andra för nio, innebära
långt *mindre* äfventyr för *vexlande* riksdags-
majoriter än den nuvarande inrättningen af
riksdagar för hvart tredje år

med val för hvarje riksdag af representerer åtminstone inom *tre* riksstånd, hvilket senare skulle kunna gälla ännu kraftigare om, enligt förf:s klassvalsförslag, nya val företoges för hvarje riksdag inom *alla fem* klasserna. Härom tyckes likväl mindre vara fråga än om vådan i allmänhet af en »*ministerstyrelse*» och ett »parlamentariskt styrelsesätt», hvilket, tillägger förf., i senare tider betecknas med orden »*konstitutionellt samhällsskick*», syftande »dermed på hvilken främmande konstitution som helst, men visst icke på vår egen, hvilken, såsom vi alla känna, går i motsatt riktning mot en ministerstyrelses principer».

Qui bene distinguit bene docet, säger ett gammalt ordspråk, och det blir således i främsta rummet nödigt att här göra sig redo för hvad som menas med »ministerstyrelse». Åsyftar man dermed att lemna ministrarne samma makt som t. ex. i England, Italien, Belgien, Danmark m. fl., eller att uti högst viktiga frågor befalla och ordna hela förvaltningen i regentens namn eller rättare med hans myndighet; att vidare ega rätt att efter godtycke afsätta underordnade embets- och tjänstemän med mera sådant, eller hvad som ännu betänkligare var, att enligt frihetstidens regeringsform ega rätt att i rådet *öfverrösta* konungen och *tvinga* honom att underteckna beslut, till hvilka H. M. vägrat sitt samtycke, så har förf. utan tvifvel rätt deruti att Sveriges grundlag »går i mot-

satt riktning mot ministerstyrelsens princip». Om åter med en »ministerstyrelse» ingenting annat förstås än att de män, som konungen valt till sina rådgifvare, anse det vara sin pligt att söka göra sina meningar hos konungen gällande och att, derest de uti viktigare frågor icke skulle instämma med konungen och följakligen sakna hans förtroende, *de* föredraga att lemna sina platser och öfverlåta åt K. M. att välja andra rådgifvare, så finna vi i vår grundlag intet stadgande, som skulle göra en sådan fasthet i karakteren hos rådgifvarne till ett brott emot grundlagen eller mot svenska folket. Tvärtom innehåller regeringsformens 38 § det uttryckliga stadgande, att »konungens befallningar, utom i kommandomål, skola, för att blifva gällande, vara försedda med konungens underskrift och *kontrasignation* af vederbörande föredragande». Måne icke detta påtagligen bevisar, att, utom i kommandomål, konungen hvarken *eger rätt eller makt* att *allena* befalla eller styra riket? Och att ordet *allena* i 4 § Regeringsformen tillkommit i enlighet med Gustaf den 3:djes regeringsform af 1772 såsom en motsats till den förut gällande regeringsformen af 1720, enligt hvilken konungens röst icke gälde mer än *två* af hans ministrars eller rådsherrars, är lika uppenbart som att 1809 års grundlagsstiftare icke på det aflägsnaste dermed åsyftade ett konungens godtyckliga *envælde*. Tvärt-

om just för att förebygga ett sådant, stadgar ofvanberörde 38 § Regeringsformen en ansvarig ministers kontrasignation såsom *vilkor för giltigheten* af hvarje konungens befallning utom till krigshären samt stadgar derjemte att, om den föredragande *finner* något konungens beslut vara »stridande mot regeringsformen», men konungen ändock »yrkar beslutets utfärdande», föredraganden har både »rättighet och pligt sin kontrasignation derå vägra samt i följd deraf nedlägga sitt embete». Nu ålägger »regeringsformen» rådgifvarne, enligt 106 och 107 §§, ej blott att icke tillstyrka eller befrämja »någon öfverträdelse af rikets grundlag eller allmän lag», hvilket gäller *speciella* eller mera *enskilda* regeringsåtgärder, utan ock att uti rådslagen »om *allmänna* mått och steg iakttaga rikets sannskyldiga nytta». Vi fråga om icke vid ett sådant förhållande, äfven svenska konungens ministrar med stöd af grundlagen äro både berättigade och förpligtade att hålla hand öfver att konungens beslut hvarken strida mot lag eller rikets sannskyldiga nytta och, om de icke lyckas i bemödandena att afvända sådana beslut, nedlägga sina embeten? Följden häraf måste således, derest rådgifvarne uppfylla sin pligt, blifva att landets styrelse föres efter den uppfattning af lag och »rikets sannskyldiga nytta», som rådgifvarne ega och den de lyckas bibringa konungen, som, *i strid med frihetstidens regim*, ändå alltid

blifver den *allena beslutande*. Vi fatta ej huru svenska regeringsformen på annat sätt kan tydas, så vida icke rådgifvarne äro nog svaga att låta styrelsen gå vind för våg samt icke desto mindre behålla sina platser.

Också är det endast en *sådan* ministerstyrelse som svenska folket önskar, d. v. s. en rådgifvarepersonal, som gifver konungen upplysta och fosterländska råd samt enligt håller tillsammans för att söka göra dessa gällande och, så vida konungen icke är af skiljaktig mening, verkställer *hans beslut*. Vi förmoda att om dessa beslut befinnas i öfverensstämmelse med representationens beslut och önsknings deruti icke ligger något fördömligt. Uti intet af dessa förhållanden förändrar det hvilande representationens förslaget en enda bokstaf af hvad som nu är stadgadt. Således äfventyrar landet genom dess antagande en hvarken mer eller mindre vexatorisk ministerstyrelse än den nuvarande. Och dermed finner sig, så vidt icke alla tecken bedraga, den stora pluraliteten belåten, äfven om skiljaktiga meningar i detta som i andra frågor kunna yppa sig om nyttan eller skadligheten af en eller annan regeringsåtgärd. Männe »Satsernas» författare vill förneka att en så beskaffad ministerstyrelse är fullkomligt *konstitutionel*? Och när konungen har rätt att efter behag till- och afsätta sina ministrar, kunna vi omöjligen finna det vara för *konungamakten* nedsättande

eller förödmjukande att, så länge H. M:t bibehåller sin ministèr, han jemväl i vigtigare frågor följer dess råd, om än dessa någon gång icke skulle fullt instämma med H. M:ts personliga tycken och sympatier, äfven der dessa för tillfället funno understöd hos någon anspråksfull organ inom pressen, t. ex. såsom det mer eller mindre grundadt föregifves uti de danska och skandinaviska frågorna. Männe i denna omständighet »Satsernas» författare, i likhet med Aftonbladet, kan anse regeringen hafva följt en för landet vanhedrande och oklok politik? Vi betvifla att detta kan vara meningen.

I fråga om det »parlamentariska styrelsesättet» framhåller förf. alltjemt, såsom en bild deraf, »det statsskick, som bar frihetens namn, men var våldets, listens, partiyrans, oredans och den politiska förnedringens hemska tidehvarf», hvilket i öfrigt utmålas med de mörkaste färger, »då land annat svenska nationen styrdes af vexlande partier, som köptes och besoldades af utländska makter» o. s. v. Det låter alldeles förskräckligt. Håren kunna verkligen resa sig på hufvudet af fruktan för att, genom det nya representationsförslagets antagande, landet skulle åter inträda i en så atskyvärd tid! Men lyckligtvis är det med tiderna som med menniskorna, att de temligen samtidigt förändras och att, såsom vi redan förut anmärkt, ett sådant statsskick som frihetstidens numera icke skulle vara möjligt att återföra och för den

skull ej heller kan förnuftigtvis befaras. När man således nu talar om ett »parlamentariskt styrelsesätt», så är det egentligen ingenting annat, än hvad vi *för närvarande* ega och hvars fasta grundval är en vevselverkan och ett *ömsesidigt förtroende mellan regering och folk*. I detta fall hafva vi åtminstone under den senare tiden erfarit, att hvarken regeringen fordrar att representationen skall *obetingadt* bifalla regeringens propositioner, eller representationen äskar att samtliga dess förslag skola af regeringen obetingadt eller utan noggrann pröfning antagas. Många exempel skulle härpå kunna anföras. Vi åtnöja oss blott med två, nemligen den af K. M. föreslagna *nya strafflag* och det af representationen framlagda förslaget till *kommunalförfattningar*, i hvilka båda genomgripande lagar ganska betydliga förändringar egt rum resp. af representationen och regeringen, utan att därför hvarken ministrarne afgått eller någon skattevägran satts i fråga. En helt annan sak är om t. ex. regeringen skulle föras i en rent af samhällsförstörande, frihetsfiendtlig och mot grundlagen stridande anda; då kan möjligen under ett förändradt statskicks med samfälda val det blifva *lättare* än nu att genom en skattevägran tillvägabrinda ett ombyte af ministèr, t. ex. om regeringen, för att tjena ett personligt tycke och en skrikande opinion inom en del af pressen, skulle kasta landet in i ett ruine-

rande och olycksbringande krig eller söka att tillintetgöra tryckfriheten eller eljest vidtaga våldsamma åtgärder mot enskild och allmän rätt o. s. v. Men under *sådana* förhållanden förmoda vi, att äfven »Satsernas» förf. skulle anse det vara både tillbörligt och önskvärdt, att representationen begagnade sin rätt att genom skattevägran framtvinga en *ministèrförändring* i stället för en *revolution*. Och männe det icke just är *deruti*, som det konstitutionella och parlamentariska statsskicket har ett af sina förnämsta företräden och som det betryggar samhället från de stora vådorna af ett absolut eller enväldigt monarkiskt styrelsesystem?

Att ofvanstående ræsonnement långt ifrån är detsamma som att »drifva *mångväldets lära*», bör väl »Satsernas» förf. billigtvis medgifva, äfvensom den sanning icke med något slags »framgång» lærer kunna af honom bestridas, att genom iakttagande af de konstitutionella grundsatserna och genom ministèrens styrelse i enlighet med representationens åsigter i landets viktigare frågor, äfven om dessa tillfälligtvis någon gång skulle stå i strid med konungens *personliga, konungamakten* befästes och förstärkes i stället för att »inskränkas och försvagas». Ty denna makt är i vår tid och inom det ordnade samhället — det bör statsmannen aldrig glömma — någonting helt annat än endast en *personlig* makt.

Det är eljest en egen företeelse, att de

som utgifva »Satser» eller andra skrifter, hvilka uppenbarligen röja partisyften, äro de som oftast föra det högljuddaste larmet öfver vådan för samhället af s. k. «partier», d. v. s. egentligen *de partier*, hvilkas läror och handlingssätt icke finnas behagliga för den resp. skriftställaren. Således förnimmer man städse, huru konungamaktens eller rättare uttryckt *konungaviljans* dyrkare sorgfälligt uppleta alla möjliga fel och brister hos representanterna af folkmakten eller folkviljan, under det att de knappt tyckas ega en aning om missbruken af konungaviljorna. Historien visar likväl att dessa äro legio. Vår mening är icke att här anställa en vidräkning; men nog låter det underligt, när man i en skrift, som ändock vill gälla för att vara opartisk, ser målade de hiskligaste figurer, för att skrämma läsaren för en af folkets ombud utöfvad makt och förespeglingen af »huru förhållandet kunde blifva», om folket finge samfäldt välja sina ombud och dessa *ärligen* sammanträda — neml. såsom det heter i »Satserna»: »icke någon sjelfständighet »i grundsatser hos regeringen; ej varaktighet i system för styrelsen; ej säkerhet för »konungen eller dess rådgifvare att kunna »följa en pligtkänsla; endast lydnaden för »den riksdagsmajoritet som senast befallt »och för den majoritet, som efter högst »några få månader skall åter befalla», — då man deremot icke förnimmer en gnyst, huru »förhållandet »kunde» blifva» om konun-

gaviljan och dess organer finge okontrolleradt utöfva sin makt eller styra riket med en representation, som blundade för alla dess misstag, som icke vågade att »förnärma» konungen med afslag på någon af hans propositioner och fordringar eller motsätta sig någon af hans önsknings, utan slafviskt böjde sig för den nådiga viljan, under egiden af »royautéens imposanta emblemer», samt för upprätthållandet af den »monarkiska statsformen i dess renhet», d. v. s. utan tillsats af något slags parlamentariskt element.

- För vår del anse vi suppositionen om missbruk af den senare »viljan» vara lika, om ej vida mer berättigad än suppositionen om missbruken af den förra, och säkert, om den sistnämnda blefve en verklighet, af ojämförligt större »skadlighet» och våda för samhället, än det af »Satsernas» författare fördömda parlamentariska styrelsesättet med årliga riksdagar.

Vi skulle visserligen kunna än vidare följa »Satsernas» författare i hans kringsväfvande utflygter rörande farorna af ett »parlamentariskt regeringssätt» och det *tvång*, som genom vägrade skatter förmenas kunna komma att utöfvas på konungamakten, för att ej nämna de många ensidiga och skefva räsonnementer och orimliga spådomar, hvarifrån författaren härleder dessa inbillade vådor. Men vi anse, hvad vi redan anför, göra tillfyllest för att öfvertyga hvarje fördomsfri och tänkande läsare

om det både förvillande och sanningslösa i författarens städse återkommande jämförelse med Frihetstiden (under hvilken tid i parentes sagdt någon *skattevägran*, så vidt vi erindre oss, alldeles icke kom i fråga, utan *tvånget* utöfvades i en helt annan, för konungamakten mer förnärmande form) jemte öfriga absurda förutsättningar. Vi upprepa endast, att författaren alltjemt antager såsom ett axiom, att konungamakten aldrig kan göra sig skyldig till några misstag, utan att denna makt städse skall utöfvas på ett *lagbundet* sätt, »värna folkets frihet och utgöra dess skyddsmakt». Man måste bekänna, att en sådan optimism är förvånande hos en författare, som läst historien och icke helt och hållet glömt *hennes* lärdomar.

För vår del våga vi påstå, att för en rätträdig och välviljande konung och för en ministèr, hvilken, såsom »Satsernas» författare önskar, vill upprätthålla styrelsegrundsatserna i öfverensstämmelse »med en *upplyst, sansad och allvarlig mening* inom landet», intet regeringssätt innebär så tillförlitliga garantier därför, att landet kommer att styras efter en *sådan* mening, som just det parlamentariska regeringssättet med årliga riksdagar och en representation, *icke* tillkommen ensamt genom ett mindre antal valmän, eller sammansatt af klasser, utan bildad genom samfälda mer utsträckta folkval. Detta regeringssätt är nemligen det enda, som kan gifva regerin-

gen en säker kännedom om det allmänna upplysta tänkesättet, icke blott genom en tillfällig majoritet, utan lika mycket genom de skäl och upplysningar, som *minoriteten* alltid blifver i tillfälle att inom en fritt rådslående församling anföra. Ännu har, så vidt vi veta, det aldrig inneburit något äfventyr för konungamakten att, utan afseende på opinionsvinden för dagen, handla i öfverensstämmelse med landets »upplysta mening», så vida man icke inskränker detta begrepp till meningen hos ett fåtal af privilegierade eller ett kotteri af skrikhalsar. Således kan man vara fullt förvissad, att, så vida icke revolutionstillståndet inträdt, då hvarken den ena eller den andra regeln gäller, konungamakten kan frigöras från allt *tvång*, som icke har sin yttersta grund och sitt stöd i »landets upplysta mening».

Man citerar visserligen det parlamentariska styrelsesättet i *Frankrike* under bourbonerne och Ludvig Filip såsom ett bevis på detta styrelsesätts ombytthet och konsekvensen af ständiga ministervexlingar.

Men om man närmare undersöker förhållandet, skall man finna, att majoriteten inom deputerade kammaren i Frankrike under bourbonerne långt ifrån var ett uttryck af den allmänna upplysta meningen i landet, utan representerade dels *l'ancien regime*, dels sins imellan stridande mäktiga korporationsintressen. Också blef det den svaga *minoriteten* af några och tjugo ledamöter, som slutligen störtade den bigotte

Carl X:s reaktionära regering och tillvägäbragte julirevolutionen. Det s. k. borgerliga konungadömet under Ludvig Filip kunde ej heller länge upprätthållas, i följd dels af denne konungs vanmäktiga och antinationella utrikes politik, dels af den korrupsion som inom både representationen och flera af förvaltningens grenar temligen ohöjdt bedrefs, dels slutligen och förnämligast i följd deraf att landets »upplysta opinion» icke kunde representeras af en sådan deputerade-kammare, hvarför denna opinion fordrade en reform, som konungamakten icke ville medgifva, hvilket åter framkallade februarirevolutionen. Begge dessa exempel torde äfven för dem, som här i landet envist motsätta sig en representationsförändring, böra vara långt mera och på närmare håll »varnande» än de skräckbilder, som framkallas från den ett sekel bakom oss hänsvunna frihetstiden, rimligtvis kunna vara för den stora majoritet af svenska folket, som med visshet kan antagas önska en reform i vårt representationssätt.

Öfvergå vi slutligen till de speciella erinringar satsernas förf. framställer vid det hvilande representationsförslaget, så finner man icke utan en viss förvåning, att dessa ofta nog tyckas gå i ett slags liberal syftning eller åsyfta att nedsätta förslagets värde, äfven hos den icke konservativa opinionen.

Således anmärker förf. såsom ett grundfel hos förslaget, att det icke med grundlags

helgd omgärdar *valrätten*. utan låter denna bero utaf stadgandena i kommunalförfattningarna, hvilka skulle blifva endast af civil lags natur.

Denna formella anmärkning torde möjligen godkännas äfven af dem, som önska en representationsreform, ehuru vi visst icke anse den vara af sådan vikt, att förslaget af denna anledning bör förkastas. Ty för det första är dels genom 14 § i förslaget valrätten till riksdagsman bestämd för *en hvar*, som antingen eger eller med stadgad äborätt innehafver fast egendom på landet eller i stad till ett taxeringsvärde af minst 1,000 rdr eller för lifstid eller för minst fem år arrenderar jordbruksfastighet till taxeringsvärde ej understigande 6,000 rdr eller ock erlägger till staten bevillning för 800 rdr inkomst, dels bestämmer 26 §, hvilka medborgare som *icke* i allmänhet må såsom riksdagsmän godkännas. Visserligen förekommer i 14 § ett tillägg af innehåll, att valman till riksdagsman »skall vara röstberättigad äfven i kommunens allmänna angelägenheter» och vi erkänna, att detta tillägg innefattar ett slags tvetydighet — ja, att det ganska väl kunnat helt och hållet *uteslutas* — men deremot anse vi alldeles otänkbart, att om grundlagen komme i kollision med kommunalförfattningen, den förra ju icke skulle blifva den ovilkorligt gällande för alla dem som enligt grundlagen äro röstberättigade, utom det att det svåriligen är tänkbart att kommunalförfattning-

gen kunde stadga *mera restriktiva* vilkor för rösträtten inom kommunen än grundlagen för valrätt till riksdagsman; och beträffande *utvidgningen* af sistnämde valrätt lägger ju grundlagen deremot ett absolut hinder. En sådan uppenbar eludering af grundlagen innebure ju dessutom redan en *revolution*, hvilken icke kan förekommas genom någon grundlag. För den skull anse vi det vara alldeles otvifvelaktigt ej mindre att §:n, sådan som den är, icke utgör den aflägsnaste våda för misstyding, än ock att det icke skulle väcka det ringaste motstånd hvarken från regeringen eller representationen att vare sig utesluta den ifrågavarande lilla mellanmeningen eller göra stadgandet mera fullständigt. Af dessa skäl anse vi anmärkningen af ingen betydhet.

Vidare erinrar Satsernas förf., att den *census*, representations-förslaget fastställer såsom vilkor för valrätten, snart nog torde komma att bortfalla och sålunda kasta valen i massans händer. Utan tvifvel kan denna anmärkning göras mot *allt slags census* och vi erkänna att för vår del, vi skulle föredraga att, likasom i 1848 års representationsförslag, den här i landet häfdvunna graderade skalan, endast modifierad till en progressif sådan, blifvit bibehållen, hvarigenom valrätten kunnat icke obetydligt utsträckas. Efter vårt förmenande är nemligen en hufvudsak i afseende på folkets valrätt, att så ringa antal som möj-

ligt ställas *utanför* skranket eller strecket d. v. s. beröfvas politiska rättigheter. Mycket mer vigt ligger nemligen deruppå, att en hvar välfrejdad myndig man, som betalar skatt till staten, får infinna sig i valförsamlingen och räknas bland de valberättigade, der få yttra sin mening, och göra sin talangällande, än deruppå att det numeriska flertalet genom röstning per capita skall bestämma valets utgång uti detta mer än i alla andra förhållanden här i Sverige, der menigheter sammanträda till lagligt verkande beslut.

Imellertid ser det verkligen besynnerligt ut, att »satsernas« författare i början af sin skrift uppställer vådorna af en census, som förmenes komma att snarligen borttagas, emedan den inskränker valrätten, men att i det klassvalsförslag, som längre fram i skriften af förf. förordas, han just i *de* klasser, der äfventyret för agitation måste vara störst, föreslår *både en viss census och en graderad skala*. En sådan motsägelse återstår att förklara. Bland annat bevisar den att förf. icke torde hafva fått fullständig upplysning om betydelsen af de loford, som af den berömda franske deputeraden *Arago* blifvit egnade svenska representationssättet. Ty, enligt hvad oss är berättadt från en man (framl. h. exc. hr grefve Gustaf Löwenhjelm), som påstod sig hafva sjelf af *Arago* hört det af förf. åsyftade yttrandet, hänförde det sig hufvudsakligen till *det* förhållande, att genom en

graderad röstskala den förhatliga census kunde undvikas och valrätten, såsom hos bondeståndet i Sverige, utan äfventyr utsträckas till ett vida större antal valmän, ända ned till de minst beskattade.

Mot *landstingen*, såsom valnämnder för den första kammaren, har »Satsernas« förf. åtskilliga anmärkningar, förmenande att derigenom icke några tillförlitliga garantier vinnas därför, att man der skall finna det »karakterskilda« och återhållande element, som är nödigt för ett tvåkammerssystem.

Härvid bör först undersökas om den första kammaren verkligen behöfver vara »karakterskild« eller innefatta hvad man kallar aristokratiska elementer, för att gagna samhället och uppfylla sitt ändamål? Vi höra i detta hänseende till tviflarne, så vida nemligen icke sådana aristokratiska elementer, som ega giltiga anspråk på att dela makten med folket, verkligen existera inom landet, såsom t. ex. i England. Men der ligger ju hela beskattningsrätten hos underhuset och i de länder för öfrigt, der karakterskilda öfre kammare äro konstituerade, betyder dessa sjelfskrifna eller af regeringarna tillsatta eller af de förnämligare klasserna valda öfverhus, senater eller herrehus, oftast ingenting, utan leda snarare till splittring och oenighet samt regeringens försvagande, än till motsatsen.

Efter vår tanke består tvåkammerssystemets ovilkorliga företråde framför enkammersystemet hufvudsakligen deruti, att det

förra förekommer förhastade beslut genom ärendenas pröfning af män, hvilka icke äro valde under *enahanda* förbållanden som den från folket mera direkt utgående kammaren. Garantien för den första kammarens motsvarighet till sitt ändamål bör sökas förnämligast deri, att representanterne väljas af särskilda valnämnder för *längre tid* och vid *mognare ålder*. I förra fallet bör man derigenom försäkra sig om en viss kontinuitet i åsigter; i det senare tyckas väl en större erfarenhet, vunnen vana och kännedom om ärendenas både materiella och formella behandling med den största sannolikhet böra leda till klokare och af ögonblickets intryck mindre beroende beslut; hvarförutan vi för vår del beräkna såsom ett ganska tillförlitligt tecken till politiskt interesse och fosterländskt nit att ledamöterna i den första kammaren icke tveka att tjena det allmänna för intet, utan snarare med någon ekonomisk uppoffring. Deremot torde inskränknigen af *valbarheten* genom census, om än till en början nödig, dock icke vara af någon afgörande vikt för kammarens nationella karakter. Genom den i det hvilande representationsförslaget för val till första kammaren medgifna *valfrihet* öfver hela landet, under det att val till andra kammaren äro inskränkta inom valdistriktet, uppstår jembäl en icke oväsentlig skiljaktighet kamrarna imellan, hvarförutan det sålunda bör blifva icke blott möjligt utan temligen lätt

att uppsöka utmärktare och i högre mått politiskt bildade personligheter, som vilja och kunna offra en eller annan månad af året för ett så hedrande förtroende-uppdrag som representantkallet.

Vid sådant förhållande och då båda kamrarna skola utgå ifrån folket, kunna åtminstone icke vi fatta annat än att landstingen och stadsfullmäktige måtte vara de mest lämpliga nämder för utseende af representanter inom första kammaren, helst när dessa kommunala institutioner hinna mogna till insigt af sin verkliga betydelse och vikt inom samhället. Och att ett hinder deremot, såsom »Satsernas» förf. förmenar, skulle förefinnas deruti, att landstingen *ärligen* sammanträda, anse vi vara lika skeft dömdt som att de årliga riksdagarna skulle leda till förderfliga följder. Vi befara således att »Satsernas» förf. om den nya landstings-institutionen har ganska dunkla begrepp, då han icke hos den varsnar grunden för folkets kommunala *sjelfstyrelse* och *afskiljandet* från riksdagen af den massa *ortsinteressen*, hvilka nu absorbera så mycken tid och i öfrigt visat sig så ofördelaktigt inverka på besluten i de stora allmänna angelägenheterna. Att landstingen hitintills företagit sig behandlingen endast af mindre viktiga frågor, måste härledas från institutionens nyhet och ett slags osäkerhet om dess verkliga betydelse för kommunerna, måhända med en framdeles erforderlig utvidgning i kompetens. Det är

äfvén på detta sätt som länens eller landsdistriktens invånare bäst lära känna hvarandra samt bedöma hvar den största dugligheten och öfriga framstående egenskaper äro att söka vid valet till folkets representanter. Men äfvén här framlyser författarens ovilja mot de samfälda valen, då han deremot icke tyckes hysa någon farhåga för *enahanda* institution, sådan tanken dertill var utvecklad i det af den högt aktade representanten framl. greve *Carl Gustaf Spens* för omkring 30 år sedan inför konstitutions-utskottet framlagda förslaget, som bekant är, grundade sig på landskapstingens bildande genom val inom stånd och klasser.

Förf. af denna uppsats var både enskild och politisk vän med framl. greve Spens och hade med honom rätt många öfverläggningar just angående förslaget till landskapsting såsom en plantskola för blifvande riksdagsmän. Han kan således vittnande att greve Spens, som var en varm vän af representationsreformen, framställde sitt förslag, emedan han ansåg detta vara det enda då (1834) möjliga, i ändamål att förbereda en förändring i representationens fyrdelta sammansättning, hvilken den tiden stod så nära att i sjelfva verket sönderbryta riksdagen i följd af majoriteternas inom adeln och preteståndet kompakta motstånd till snart sagdt hvarje reform, som borgare- och bondestånden sammanstämmande fordrade. Tiderna äro på de

derefter följande tre decennierna betydligt förändrade, lyckligtvis äfven i afseende på riksståndens förhållande till hvarandra, hvilket åtminstone under de tre senaste riksdagarne lemnat ganska tillfredsställande resultater af öfverensstämmelse i viktigare samhällsfrågor. Stånds- och klass-skilnaden har börjat att allt mer och mer försvinna både utom och vid riksdagarne och ett sådant önskvärdt ändamål skall utan tvivel ytterligare befrämjas äfven genom den nya kommunal-institutionen, derifrån det söndrande klassväsendet är afskildt. Således äro vi förvissade att om grefve Spens ännu lefvat, han skulle varit en varm anhängare af de samfälda valen och funnit sin innerliga glädje vid de stora framsteg den allmänna andan på senare tider gjort. Säkert skulle han också nu varit den siste, som genom införande af klassval i kommunen eller till riksdagen skolat vilja bidra till att splittra en sådan allmän anda.

Man påstår visserligen att på landstingen *jordbruksinteresset* har ett öfvervägande inflytande och att således detta skulle blifva det förherrskande vid valet af representanter i både första och andra kammaren. Sådant *kan* visserligen blifva resultatet, det medgifves, men vi förstå icke, huru i ett land, der jordbruksinteresset är så öfvervägande som hos oss, det kan blifva möjligt att inrätta de *samfälda* valen så, att ju icke detta interesse blir det nume-

riskt öfvervägande. Men dermed är alldeles icke sagdt att jordbruksinteresset, som enligt det hvilande förslaget skulle omfatta jordbrukare af *alla* klasser, adel, prester, skollärare, borgare, industriidkare, embets- och tjenstemän, vetenskapsmän, med ett ord alla som ega jord på landet, skulle länge undgå att inse, att jordbruksinteresset är oskiljaktigt sammanbundet, om icke med ständsinteressena, åtminstone med alla andra medborgerliga interessen. Deremot, om, såsom »Satsernas» förf. tyckes åsyfta, det nuvarande bondeståndet (deri *icke* inbegripet ledamöter af öfriga klasser som ega jord) under benämning af *jordbruksafdelningen* inrymdes endast uti en vrå af representationen, såsom det femte ståndet, *då* skulle det utan tvifvel blifva allt mer och mer ensidigt och ändå i för- ening med *städernas demokratiska afdelning*, medelst den numeriska majoritet, som derigenom kunde ernås — eller 76 ledamöter i hvardera kammaren emot 72 inom de tre öfriga klasserna eller *ridderskapet och adeln, kyrko- och läroverksafdelningen* samt *embetsmannafdelningen* — sluta med att taga väldet öfver alla tre sistnämnda klasser eller öck sönderrifva alltsammans. Men genom amalgamationen af andra interessen skall jordbruksinteresset, som vi hoppas, snart nog aflägga sin ensidighet och skäligen delamakten med sig. Att dessutom bondeståndet eller allmogen här i Sverige icke kan ställas på samma linie som allmogen

t. ex. i Frankrike, eller i England (der egentligen ingen allmoge finnes) eller Italien och ännu mindre som den lösa befolkningen i Amerika, lärer vara temligen översägligt för en hvar, som har kännedom om den *sjelfegande* svenska allmogens skaplygne och vet att, äfven i sina *inbördes* förhållanden, den har en långt starkare tillsats af aristokrati än af demokrati. Efter vårt förmenande skulle den åtminstone icke länge *ens sjelf* finna sig beläten med eller tåla hvad man kallar ett *bonderegemente*.

Att således, med kännedom af svenska bondeståndets nuvarande sinnesstämning och förhållande till de mera bildade och insigtsfulla medborgarne af hvilken klass som helst, och synnerligast, åtminstone i landsorten, till redbara och sjelfständiga män, som tillhöra *ridd. och adeln* — hvilket stånd, jemte Sveriges allmoge, egentligen konstruerar *Sveriges historia* — hysa öfverdrifna farhågor för ett bonderegemente eller grundade tvifvelsmål derom, att val till representanter i första kammaren skulle hufvudsakligen falla på lycksökare eller rabulister, bevisar, efter vår öfvertygelse, en alltför skum och kortsynt politisk blick. Likaledes synes den föreställning innebära en alltför stor brist på slutförmåga, att *om* tiderna verkligen äro sådana, att de *samfälda* valen förfela den naturliga verkan af ett ömsesidigt förtroende och en närmare beröring imellan de skilda klasserna, en

sådan sammanslutning deremot skulle blifva en följd af folkets sönderdelande i klasser och valen inom dessa!

Vår öfvertygelse är således den, att då valen till båda kamrarne skola utgå ifrån folket gemensamt, en mera betryggande nämnd för valen till första kammaren svårigen kan bildas än landstingen å landet och stadsfullmäktige i städerna. Att i öf-
 rigt stifta lagar, grundade på suppositioner huru det möjligen i en aflägsen framtid och under helt och hållet *förändrade* samhällsförhållanden skulle »kunna blifva», vore väl hvad som minst af allt anstode *statsmannen*. Han måste i främsta rummet tillse att den *grundsats*, hvarifrån han utgår, är riktig och derefter att den är *möjlig* att för tiden *genomföra*. Beträffande klass- eller korporationsvalprincipen, så erkänner numera hela Europa att den helt och hållet tjent ut sin tid och följaktligen måste anses såsom utdöd. Och att den icke är *möjlig* att här genomföra, derpå torde väl ingen tvifla, som känner opinionerna både i landet och hos de nuvarande riksständen. Inom ridd. och adeln t. ex., der man förmodligen för klassvalen påräknar de varmaste sympatierna, har, då fråga vid riksdagarne uppstått om ett sådant val-sätt inom ståndet sjelft, detsamma städse blifvit förkastadt. Och då, som vi hoppas, pluraliteten af adelns upplysta medlemmar icke tvekar att åt *svenska folket* öfverlemnna sin sjelfskrifna representationsrätt, äro vi

fullt förvissade, att en vida större pluralitet skulle uttala ett bleklagdt *nej* till förslaget att afstå denna rätt åt den ringa del af adeln, som otvifvelaktigt då skulle vinna rösterna till representanter för detta *stånd*, hvars *tabrikhet* eljest just utgjort dess egentliga styrka och hufvudgrunden för dess nationella betydelse. Den enda verkliga fördel adeln numera kan ega af sjelfskrifvenheten, nemligen att en *yngre* talent eller framstående duglighet kan möjligen tidigare än eljest göra sig bemärkt och bereda sin lycka såsom ledamot af riddarhuset redan vid 25 års ålder, skulle efter all sannolikhet, i följd af ledamöternas utseende genom val, totalt försvinna. Efter en sådan reform skulle adeln äfven både vid och efter riksdagarne allt mer och mer aflägsnas från öfriga medborgareklasser i stället för att, i följd af de samfälda valen, detta stånd måste allt mer och mer införlifvas med folket och derigenom vinna både i anseende och inflytande.

Frågan, om första kammarens ledamöter böra uppbära arvode eller, liksom den andra, af statsmedel aflönas, besvaras af »Satsernas« författare med ett slags hänlöje, i det han yttrar att ett stadgande, som bjuder att nämde ledamöter icke skola erhålla ersättning för sin vistelse vid riksdagarna, är af den beskaffenhet att »svårligen någonsin uti ett grundlagsförslag blifvit intaget ett stadgande med mindre sannolikhet för dess varaktighet.«

»Satsernas« författare aktar för den skull såsom *ingenting*, d. v. s. fäster icke det ringaste afseende vid, hvarken den sekels-gamla erfarenheten, att de viktigaste och mest besvärliga kommunalbefattningar — hvilka mången gång fortfara under personernas halfva lifstid — skötas utan all ersättning, äfvensom att det stånd, som för närvarande fungerar vid riksdagarna *utan* arvode och bland sig räknar ett ej obetydligt antal politiskt bildade män, nemligen adeln, under de första 5 å 6 månaderna af våra långvariga riksdagar infinder sig ganska talrikt äfven från långväga landsorter; ej heller hedern och tillfredsställelsen att utmärkas af ett allmänt förtroende; ej heller den temligen giltiga »ärelystnaden« att göra sin verksamhet och sina insigter bemärkta inom en större krets af medborgare; ej heller den mera anspråkslösa och mest värdefulla »ärelystnaden« att kunna tjena ett älskadt fosterland och deltaga i öfverläggningarna om dess angelägenheter samt på samma gång bevaka det ena eller andra intresset, vare sig såsom kyrkans eller skolans tjenare, vetenskapsmän, jordbrukare, industriidkare o. s. v.

Således kunna vi ej föreställa oss att saknaden af ett eller annat 100 rdrs aflöning skulle kunna utgöra något väsendtligt hinder för fosterländska och ekonomiskt oberoende medborgare, att under några månader af året vid riksdagen egna det allmänna en del af sin tid och sitt arbete.

Skulle förhållandet vara annorlunda, så vore det i sanning illa bestäldt med det politiska interesstet här i landet, och då betvifla vi på det högsta, att ett sådant interesse skulle kunna väckas till lif genom att åt ledamöterne i första kammaren bestämman någon aflöning. Deremot torde möjligen det senare framkalla kandidaturer af temligen tvetydig art och efter all sannolikhet åt denna kammare gifva långt *mindre* än eljest anseende för sjelfständighet och oberoende. Ej heller kunna vi inse skälet, hvarför den andra kammaren skulle vara så särdeles angelägen att genom dylika aflöningar öka statsutgifterna eller anse sig förnärad derigenom, att personer funnos, som ville tjena fosterlandet utan särskild betalning. Möjligt är visserligen, att till ledamöter af första kammaren valdes ett antal i hufvudstaden bosatte personer, men bestridas kan väl icke, att *der* finnas relativt det största antalet »politiskt bildade» och insigtsfulle män, hvilka ensamt genom sin vistelse på ett sådant ställe kunna på närmare håll med oafslätlig uppmärksamhet följa de allmänna ärendena äfven *mellan* riksdagarna. Ett helt annat förhållande är, om med vår nuvarandestandsrepresentation det ej sällan inträffar, att under de årslånga riksdagarna riddarhuset vissa tider bland sina *sjelfskrifne* medlemmar räknar ett mer än skäligt antal i hufvudstaden boende personer, hvilka hvarken ega eller förtjena att ega det allmänna

förtroendet; men sådant beror af sjelfskrifvenheten och icke af svenska folkets val, och då dessutom detta blefve *fritt* öfver hela landet, torde med ingen sannolikhet kunna antagas, att dessa viktiga val skulle falla på några adliga lättingar eller lycköskare eller obskuraskandalskrifvare i Stockholm. För vår del kunna vi således icke befara, att stadgandet om skyldigheten för första kammarens ledamöter »att der tjena» utan arvode kommer att blifva af »kort varaktighet», utan hoppas tvärtom att det rätta och ändamålsenliga i detta stadgande allt mer och mer inses, i mån som den nya representationen blir i tillfälle att känna sin betydelse och förstå sitt eget interesse.

En omständighet, åt hvilken »Satsernas» författare icke synes hafva egnat någon synnerlig uppmärksamhet, skulle deremot *vi* för vår ringa del vilja framställa mot den första kammarens bildande. Det är nemligen den, att antalet af representanter i denna kammare blifver *mindre* än i den andra kammaren, oaktadt begge kamrarne i öfrigt hafva *lika rättigheter* och lika ursprung. Möjligen kunde man befara, att en sådan olikhet skulle föranleda den talrikare och mera rörliga kammaren att fika efter ett öfvertag, hvilket småningom kunde förminska, om icke tillintetgöra, den mindre talrika kammarens betydelse, icke blott i statsregleringsfrågor, der kamrarne rösta gemensamt, utan äfven i många andra frå-

gor der, för bifall eller afslag till lagar eller andra framställningar, majoriteten inom andra kammaren skulle omfatta ett *större* antal af folkets representanter, än majoriteten inom den första. Härtill må skäl förefinnas i de länder, der den första kammaren utgöres af aristokratiska elementer och existerar egentligen endast såsom en *återhållande* kraft, d. v. s. har ett mera *negativt* ändamål. Men der första kammaren, likasom den andra, utgår från folket och icke eger någon väsentlig karakterskillnad samt är berättigad deltaga och fatta beslut i alla riksdagsfrågor af hvad beskaffenhet som helst, synes oss förhållandet icke vara detsamma. Vi fatta ganska väl, att afsigten med förslaget om kammarnes olika antal varit en koncession åt *enkammersystemet*, hvilket särdeles inom bondeståndet anses hafva många anhängare; men efter vår tanke hade icke en sådan koncession nu behöft göras för att i allt fall vinna de liberala opinionernas understöd åt det afgifna förslaget. Men sedan den en gång blifvit gjord och inrymd i grundlagen, blifver det icke så lätt att häri vinna förändring. Då likväl den farhåga vi i detta hänseende hysa grundar sig hufvudsakligen på en supposition om »*hvad som kunde inträffa*», framställa vi ingalunda denna vår erinran såsom ett skäl att afslå ett förslag, som i öfrigt innebär så många både nödiga och nyttiga förbättringar; hvars snara antagande således om-

fattas med det lifligaste och varmaste interesse och — hvad som i sina följder kunde för det allmänna blifva en vida större olycka än bibehållandet tills vidare af representationssättet sådant det nu är — hvars förkastande skulle återbringa den stora frågan i dess förra chaos, splittra enigheten mellan riksständen, stegra i stället för att hejda den så mycket befarade »demokratiens» anspråk och bryta sönder den ministèr, som, vi säga detta af innersta öfvertygelse, hos oss gjort det *konstitutionella statsskicket* till en för fosterlandet fruktbärande sanning.

